

pècie de camisa que's posa sobre la roba principal per a preservar-la y a las criaturas per adorno». Per més que el dicc. valencià d'Escrig registra *blusa*, *blusetes*, i M. dels S. Oliver va usar *blusa*, avui la forma amb *r*, que usava ja Emili Vilanova, predomina pertot, fora segurament del domini cat. enllà de la frontera (on *blúza* es registra en el Capcir i algun altre punt, BDC III, 122; IX, 39). La *brusa* és pròpia abans que tot dels obrers de ciutat; i fora d'això la *brusa negra* és molt típica i general de tota la gent popular i page-⁵sa de les parts Nord del País Valencià, en especial la Plana de Castelló i la seva rodalia, en el sentit més ampli. Ara bé, allí és també la forma *brúza* la que sentim als vells llauradors i hisendats castellonencs, sovint en la forma diminutiva: anava en *bruzeta*.

El castellà madrileny i general ha mantingut la *l* francesa; però la forma *brusa* hi té una gran difusió local a l'Aragó on la *brusa*, en vastes zones, és tan típica de l'element pagès com a Castelló: l'he sentit anomenar així a la V. de Gistau (1965), i és de tot l'alt Aragó, almenys fins a la Sierra de Guara (Bolea, Aincoto), Panticosa, i de nou a Echo i Ansó (Kuhn, RLiR XI, 105); entre els obrers de Bilbao (Arriaga, *Lex. Bilb.*, p. 76), a Astúries (Vigón, *Vocab. de Colunga*, Supl.), i des del Cantàbric es degué propagar molt al Sud, vist que trobem aqueixa forma fins a Cespadosa de Tormes (entre Salamanca i Àvila, RFE XV, 152). Però no sembla que aqueixes formes en *br-* es trobin enlloc més enllà de la frontera.

En els parlars occitans una forma molt estesa es *be-*³⁰*lousso*, *-ouse*, *-oúsa* (sobretot pel SO., NO. i Centre). Així ho diuen a la Vall d'Aran, i en gascó continua així per alguns punts de les Landes (Millardet el registra en quatre, *Dévol. des Phon. Addit.*, 508); en el Cantal (Lhermet), i després en els punts dispersos que registra el FEW: alguns punts del Llemosí, d'Alvèrnia (Vinzelles) i del Delfinat (Lallé, Grenoble, Blonay). De tota manera aquesta *e* és afegida (potser simplement segons un tipus fonètic no rar, el que comenta Millardet, *l. c.*); de manera que Mistral (*TdF*) ni tan sols recull cap forma amb *bel-*, i les citades interessen més en qualitat de localització occitana de les formes amb *ou*. Les que Mistral registra, pròpies de Provença i de la major part del domini d'Oc, són *blo-*⁴⁰*do* provençal (ex. d'Aubanel) i llenguadociana (Flouret, d'Agde), llem. *blaudo*, i Carcí i prov. del Var *biaudo*.

La forma del francès propi és *blouse*; però és una forma que només des de temps moderns deu haver-se propagat amplament, i que en la llengua literària i parisense no apareix fins a data molt moderna, 1798. D'aquí va passar a l'al. *bluse* [1827],⁴ angl. *blouse* [*blúz*, S. XIX], cast. *blusa* [segon quart del S. XIX] i *blosa*, *blusa* en algun parlar del NO. d'Itàlia. El mot, doncs, ha viscut una vida nova en internacionalitzar-se, des del moment que la cosa es transformà, convertint-se, d'una brusa de material noble, en una peça de vestir de fatiga, de treball: en una vestidura modesta d'obrer: «l'antique *blialt* survit dans les parlars provinçiaux; au XVIIe siècle la *blaude* était encore en fine⁶⁰

toile, mais aujourd'hui en Limousin *blaudo* est la blouse, vêtement de travail» (Sainéan, *Sources Indig.* I, 372). Les formes dialectals que va aplegar, en massa, el FEW I, 408-9, especialment les dels patuosos d'oïl, comproven en efecte aquesta identificació etimològica amb el nom antic del BRIAL, almenys com a bàsicament certa. Només és que ni Wartburg ni Bloch ni Gamillscheg no van donar cap explicació del procés fonètic. Tanmateix ens donen els escalons intermedis. La forma *blaude* es documenta en francès literari des de 1564, i avui sobreviu en un ample domini, que abraça des del NO. al SE. de França (Normandia, Champagne, Borgonya, Morvan, Vosges, Franc Comtat fins a Lió, etc.): generalment, és clar, amb el diftong *au* pron. avui *o*, i algun altre canvi fonètic no estrany a les fonètiques locals; entre aquests no sorprèn de veure el *blya-* de la forma medieval continuat sense canvi en uns pocs punts,² en la majoria reduït per tal d'evitar el grup inicial triconsonàntic: en molts, reduït a *bla-*, però en un bon nombre reduït a *bya-*; cosa que en alguna part pot ser deguda a evolució fonètica de la *l* darrera *b-*, però que més aviat ha de ser un altre resultat de la tendència a evitar el grup consonàntic massa complex *blya-*: tot això, doncs, tendeix a reforçar la seguretat de l'enllaç etimològic amb el *bliaud* medieval, cf. fr. ant. *bliaudot* «souquenille», *bliaudel* «sorte de robe», oc. ant. *blizaudon* «petit bliaut».

Almenys aquesta part de l'evolució fonètica restà així ben aclarida, i tampoc no presenta escrupol la forma *blòdo* que ocupa, més o menys per enter, la meitat oriental del domini d'oc, per més que en occità haguéssim d'haver conservat *au* com un diftong; però és ben clar que el mot, des de Lió i les altres ciutats dels centre i Est de les terres d'oïl, es propagà Roine avall, amb el canvi de *au* en *o* ja consumat. El mapa *blouse* de l'ALF (1466) permet completar les dades d'extensió local, en el Migdia, car és només mig mapa, meitat Sud de França; tanmateix és valuós, car mostra unes àrees ben coherents (i no l'aspecte de cavalcada triomfal de la forma francesa escolar i parisense, que donen d'altres). *Blòdo* ocupa tot el domini provençal, el Llenguadoc Baix i Septentrional (Gard, Erau, Aude, E. del Tarn, Aveyron, Lauzera, Ardecha) i part d'Alvèrnia (H-Loire i Puy-de-Dome); *blouso* tot el gascó, Carcí, Peirigord i major part del Llemosí; i entremig queda una important zona central, des del Sud al Nord del domini, on es conserva l'àrea contínua *bláudo* (o almenys *blóudo*, més tancat, però amb diftong): el NE. de l'Arieja, NO. del Tarn, E. de Tarn-e-Garona, SE. del Lot i dos punts llemosins (NE. de Correza i H-Vienne).

En conclusió de tot això, no ens pot quedar quasi cap dubte sobre la identitat etimològica de la *blouse* i de la *bliaude*, derivació femenina del *bliaud* medieval. Tots dos eren peces de vestir de tela prima, que gràcies a l'evolució històrica dels vestits, i la democratització creixent del vestuari modern, amb ocasió de la revolució industrial i política, descendí a una peça de tela prima però basta, per a obrers.